

Kiek ins nao bove

Jef Bartelet, VMG 12-10-2011

Verdwaald gevelteken

De kans dat er na de uitvoerige inventarisatie van de Maastrichtse gevelstenen nog eens een oude en onbekende gevelsteen opduikt, is bijzonder klein, maar zeg nooit nooit.

Het nieuwtje dat er op de binnenplaats van Brusselsestraat 91 'iets' zou zitten, was dan ook reden genoeg om daar een kijkje te nemen. Een reliëf, dat wel, maar zeker geen gevelsteen zoals we die 'gewend' zijn, ook al heeft deze uitvoering (van gips/hout?) bepaalde heraldische trekjes.

Vooreerst werd gedacht aan een uiting van devotie. Een gevoel dat versterkt werd door de omlijsting als nis / 'heilig huisje'. Of een soort (ontwerp voor een) medaille die je ter bescherming om je nek kon hangen? Maar in beide gevallen moet er dan wel sprake zijn van een heilige. En die blijkt dan ook achter die afbeelding verborgen te zitten.

Als je alle losse elementen in de voorstelling bij elkaar optelt kom je uit bij Sint Remaclus, stichter / abt van abdij Stavelot-Malmédy en beweerd bisschop van Maastricht die leefde in de 7e eeuw. Mijter, staf (geestelijke macht) en zwaard (wereldlijke macht) zijn de kenmerken van een prins-abt. Daar had je er in de tijd natuurlijk meer van, maar het is de wolf, hier als lastdier afgebeeld, die zo weggelopen is uit een legende van St. Remaclus en daarmee de link legt naar deze heilige. De betekenis van de toegevoegde letters H D is helaas onbekend. De tekst onder de wolf moet gelezen worden als HOTLEU, een gehucht in de gemeente Waimes, en dat zou een connectie gehad hebben met de abdij Stavelot-Malmédy? Ja dus.

De legende van Sint Remaclus

Sint Remaclus was al op een gevorderde leeftijd toen hij besloot om zich terug te trekken in de natuur. Hij leefde er samen met zijn ezel. Af en toe trok Sint Remaclus naar Auby om er zieken of armen te bezoeken of om er een mis te lezen. Soms stuurde hij de ezel ook alleen naar het dorp. Deze kende de paden en de dorpsbewoners kenden hem. Ze laadden de manden die de ezel droeg gewoonlijk vol met eten voor zowel Sint Remaclus als voor de ezel. 's Avonds liep het dier dan op zijn gemak terug naar de grot. Op een dag gebeurde er echter iets verschrikkelijks. Satan was jaloers op de vrome uitstraling die Sint Remaclus had op de inwoners van Auby. Hij besloot zich te wreken. Op een avond nam hij de gedaante aan van een bloeddorstige wolf en wachtte de ezel op. Het zwaarbeladen dier kon zich amper verweren en bloedde hevig. Sint Remaclus zelf was toevallig in de buurt en herkende onmiddellijk in de wolf de verschijning van Satan. Hij hield het hoofd koel, nam de rozenkrans van zijn hals en gooide die als een lasso over de nek van de wolf. De totaal verraste wolf begon te huilen als een zwijn dat gekeeld werd, maar zat wel gevangen. Voor de ezel was het echter te laat, hij stierf ter plekke. 'Omdat je zo wreed bent geweest mijn ezel te doden, moet je hem nu maar vervangen' sprak Sint Remaclus tot de wolf-Satan. Met de oren plat, de staart tussen de poten en de rozenkrans rond zijn nek moest de wolf nu elke dag naar Auby om er provisie te halen. (het verhaal blijft nagenoeg hetzelfde, maar op het medaillon zijn de manden gevuld met stenen, die Remaclus nodig had voor het bouwen van zijn abdij).

Prent: De wolf als 'handelskenmerk' van St. Remaclus, prins-abt van Stavelot en bisschop van Maastricht.

Abdij Stavelot-Malmédy; oud en nieuw. De naam Stavelot zou zijn afgeleid van Sta leu (Stop wolf). Het zal toch niet zo zijn dat Hotleu gelezen moet worden als Hotju wolf?

Reliekschrijn van St. Remaclus in de kerk van Saint Remacle te Stavelot. Opvallend de gelijkenis met de Maastrichtse Noodkist van St. Servaas.

In de voorgevel van Brusselsestraat 91 staat ook nog een sleutel, waarvan de betekenis en herkomst eveneens onbekend zijn. Toch niet de sleutel van St. Servaas?

Met verder navragen tot in Stavelot en Luik toe werd tenslotte meer zekerheid verkregen. Het motief is 'typiquement stavelotain', zoals de Luikse professor VandenBossche het omschrijft en staat voor het prins-bisdom Stavelot-Malmedy. Met dit teken werd aangegeven dat je behoorde tot het gebied van dat geestelijk vorstendom. Dat zou betekenen dat behalve van Hotleu nog in meer plaatsen en gehuchten van dat vroegere prins-bisdom deze voorstelling te vinden zou kunnen zijn?

En dat klopt, zeker al in één geval. Een zoektocht op internet leverde naast een hoop prentjes van St. Remaclus ook nog precies zo'n zelfde afbeelding op. En wel op een gevelsteen van de kerk van Louveigné (niet ver van Banneux) en vroeger eveneens behorend tot het prins-bisdom van Stavelot-Malmedy. Maar die steen heeft met het onderschrift STAVELOT een directe verwijzing naar de abdij.

De vraagtekens rond de 'gevelsteen' van Brussel-sestraat 91 zijn daarmee niet helemaal opgelost, want is wel duidelijk dat hij hier in Maastricht aardig verdwaald is en oorspronkelijk afkomstig moet zijn uit Hotleu of in ieder geval van of uit de omgeving van Stavelot.

